

คู่มือ

การพัฒนาคุณภาพ
ระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
(Environmental Health Accreditation: EHA)

โดย

กรมอนามัย
DEPARTMENT OF HEALTH

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

การพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม (EHA: Environmental Health Accreditation)

การรับรองคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น Environmental Health Accreditation เป็นกลไกและเครื่องกระตุ้นให้เกิดการพัฒนากระบวนการบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบทั้งองค์กร ทำให้องค์กรเกิดการเรียนรู้ มีการประเมินและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยใช้กรอบแนวคิดมาจากการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award : PMQA) ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ เพื่อให้การดำเนินงานอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีคุณภาพและยั่งยืน อันจะนำไปสู่การลดความเสี่ยงด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม และสร้างหลักประกันให้แก่ประชาชนที่จะได้รับการคุ้มครองด้านการบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณภาพ เป็นการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนให้ดีขึ้นตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2560 ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติที่ควบคุมดูแลเกี่ยวกับการอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อคุ้มครองประชาชนด้านสุขภาพ โดยครอบคลุมการดำเนินกิจการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุขของประชาชน ตั้งแต่ระดับครัวเรือน ชุมชน ตลอดจนกิจการขนาดเล็กและขนาดใหญ่

1. ประเด็นงานอนามัยสิ่งแวดล้อมที่ให้การรับรอง ประกอบด้วย 9 ประเด็นหลัก (20 ประเด็นย่อย) ดังนี้

1. การจัดการสุขาภิบาลอาหาร	EHA: 1001 การจัดการสุขาภิบาลอาหารในสถานที่จำหน่ายและสะสมอาหาร
EHA: 1002 การจัดการสุขาภิบาลอาหารในตลาด
EHA: 1003 การจัดการสุขาภิบาลอาหารในการจำหน่ายสินค้าในที่ทางสาธารณะ
2. การจัดการคุณภาพน้ำบริโภค	EHA: 2001 การจัดการคุณภาพน้ำประปา (ผลิตโดย อปท.)
EHA: 2002 การจัดการคุณภาพน้ำประปา (ผลิตโดยหน่วยงานอื่น)
EHA: 2003 การจัดการคุณภาพน้ำดื่มหยอดเหรียญ
3. การจัดการสิ่งปฏิกูล	EHA: 3001 การจัดการส้วมสาธารณะ
EHA: 3002 การจัดการสิ่งปฏิกูล
4. การจัดการมูลฝอย	EHA: 4001 การจัดการมูลฝอยทั่วไป
EHA: 4002 การจัดการมูลฝอยติดเชื้อ
EHA: 4003 การจัดการมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชน
5. การรองรับภาวะฉุกเฉินและภัยพิบัติ	EHA: 5000 การรองรับภาวะฉุกเฉินและภัยพิบัติ
6. การจัดการเหตุรำคาญ	EHA: 6000 การจัดการเหตุรำคาญ
7. การจัดการกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ	EHA: 7000 การจัดการกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ
8. การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ	EHA: 8000 การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ

9. การบังคับใช้กฎหมาย

EHA: 9001 การออกข้อกำหนดของท้องถิ่น

EHA: 9002 การออกหนังสือรับรองการแจ้ง

EHA: 9003 การออกใบอนุญาต

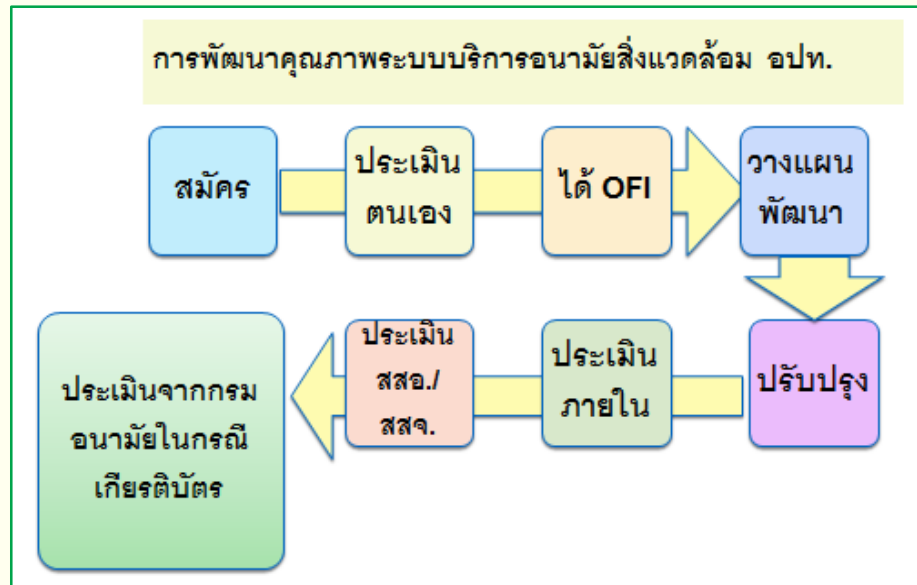
EHA: 9004 การออกคำสั่งทางปกครอง

EHA: 9005 การเปรียบเทียบปรับและการดำเนินคดี

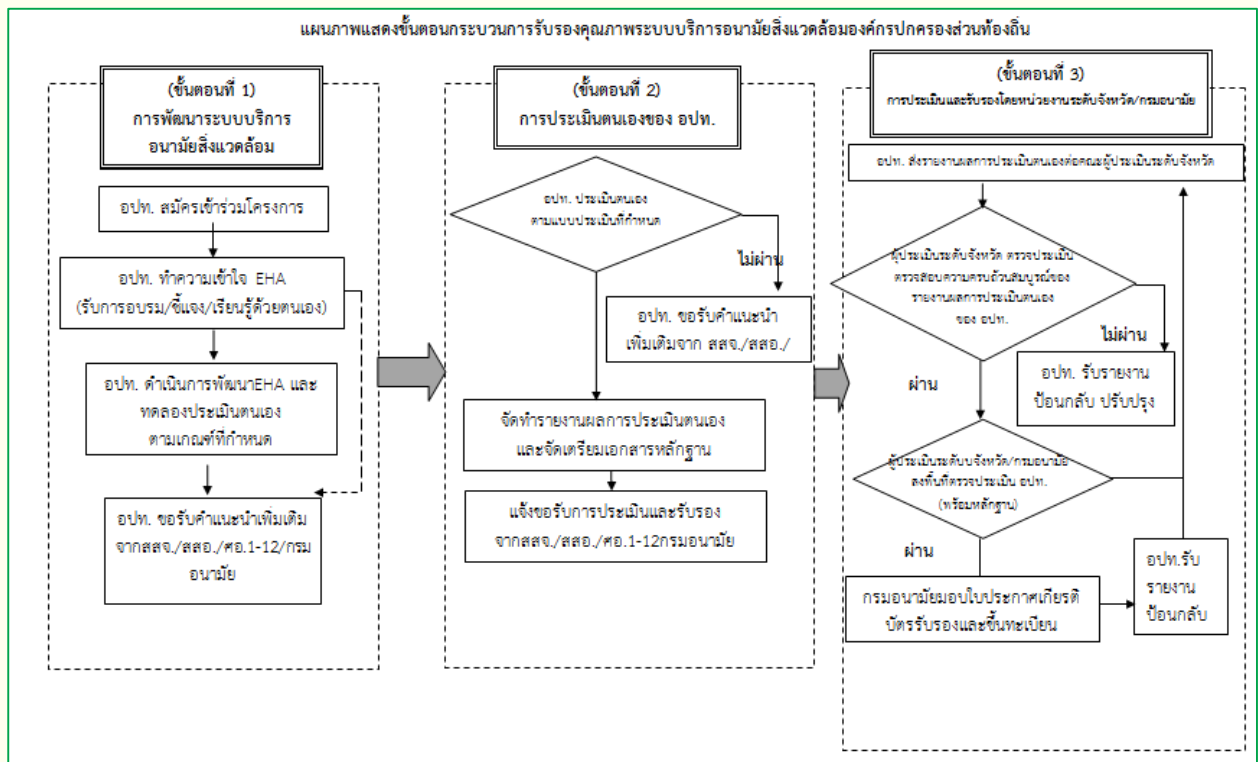
2. แนวทางการดำเนินงาน

2.1 กระบวนการรับรองคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม

(Environmental Health Accreditation: EHA) แสดงได้ดังต่อไปนี้

สำหรับแนวทางการขับเคลื่อนงานตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กระบวนการรับรองคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม เป็นการประเมินคุณภาพการบริหารจัดการกระบวนการเพื่อให้เกิดผลลัพธ์คุณภาพขององค์กร ขั้นตอนการดำเนินการ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สมัครเข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมดำเนินการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม โดยพัฒนาการดำเนินงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงานระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมที่กรมอนามัยกำหนด และประเมินตนเองตามแนวทางการประเมินที่กำหนดโดยสามารถติดต่อ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ศูนย์อนามัยที่ 1-12 หรือกรมอนามัย เพื่อขอรับการอบรม/ชี้แจงทำความเข้าใจ/คำแนะนำเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้อง หรือสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองจากเอกสารคู่มือการพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถติดต่อขอรับได้ที่ศูนย์อนามัยที่ 1-12 กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขหรือดาวน์โหลดเอกสารได้ทางเว็บไซต์สำนักสุขภาพิบาลอาหารและน้ำ (<http://foodsafety.moph.go.th>) หรือใช้ application ในการอ่านบาร์โค้ดจาก smart phones หรือ Tablet เพื่อเข้าถึงระบบเอกสารจาก Qr code นี้

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินตนเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยดำเนินการ ดังนี้

- (1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเมินตนเองตามเกณฑ์ และแบบฟอร์มที่กำหนด
- (2) ประสานขอรับคำแนะนำเพิ่มเติมจากกรมอนามัย (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด/สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ หรือศูนย์อนามัยที่ 1 – 12) กรณีมีข้อสงสัยในการประเมินตนเอง
- (3) เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเมินตนเอง “ผ่าน” ตามเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนด
- (4) แจ้งขอรับการประเมินรับรองจากกรมอนามัย โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด/สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ หรือศูนย์อนามัยที่ 1 – 12

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินและรับรองโดยกรมอนามัย

- (1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้กับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด/สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ หรือกรมอนามัย เพื่อให้คณะกรรมการตรวจประเมินฯ พิจารณาเบื้องต้น หากพบว่าเอกสารไม่ครบถ้วนจะแจ้งให้จัดส่งเอกสารเพิ่มเติม
 - (2) กรมอนามัยดำเนินการตรวจประเมินการดำเนินงานบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ณ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการตรวจสอบเอกสารอ้างอิงในแต่ละองค์ประกอบ สัมภาษณ์และตรวจการปฏิบัติการบริการต่างๆ
 - (3) กรมอนามัยแจ้งผลการประเมินรับรองให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทราบกรมอนามัยขึ้นทะเบียนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านการประเมินรับรอง และออกใบประกาศเกียรติบัตรรับรอง
 - (4) สรุปผลการประเมินคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 4.1 สำเนาสรุปผลการตรวจประเมินคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ ตามประเด็นที่สมัคร

4.2 สรุปผลการประเมินคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามเกณฑ์คะแนนใน LPA (Local Performance Assessment) ตามข้อตกลงในแต่ละปี

4.3 ใบสมัครกรณีผ่านเกณฑ์ระดับพื้นฐานต้องการพัฒนาไปสู่ระดับเกียรตินิยมจะต้องสมัครใหม่

เงื่อนไขการรับรอง EHA

การรับรองคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการดำเนินงาน “ผ่าน” ครอบคลุม เงื่อนไข ดังนี้

เงื่อนไขที่ 1 การบริหารจัดการ การดำเนินงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์ประกอบที่ 1 – 5) กำหนดค่าคะแนนรวมทุกองค์ประกอบ (คะแนนเฉลี่ยรวมทุกด้าน) “ผ่าน” ร้อยละ 60 ขึ้นไป โดยใช้ผลการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สถ-อปท) (Local Performance Assessment: LPA) ตามผลการประเมินในปีก่อนหน้าเป็นหลัก

เงื่อนไขที่ 2 การจัดการกระบวนการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมที่ขอรับการรับรอง และผลลัพธ์การดำเนินงาน (องค์ประกอบที่ 6 – 7) ตามแบบประเมินมาตรฐานคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม (EHA) “ผ่าน” เกณฑ์กระบวนการตามเงื่อนไขที่กำหนดในคู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงานระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Standard Operating Procedure : SOP) และได้ผลลัพธ์การดำเนินงานตามมาตรฐานกระบวนการที่กำหนด ดังนี้

คะแนน LPA (คะแนนเฉลี่ยรวมทุกด้าน) ร้อยละ 60-79	คะแนน EHA ต่ำกว่าร้อยละ 60	ไม่ผ่านเกณฑ์
คะแนน LPA (คะแนนเฉลี่ยรวมทุกด้าน) ร้อยละ 60-79	คะแนน EHA ร้อยละ 60 ขึ้นไป	ผ่านเกณฑ์พื้นฐาน
คะแนน LPA (คะแนนเฉลี่ยรวมทุกด้าน) ร้อยละ 80 ขึ้นไป	คะแนน EHA ร้อยละ 60-79	ผ่านเกณฑ์พื้นฐาน
คะแนน LPA (คะแนนเฉลี่ยรวมทุกด้าน) ร้อยละ 80 ขึ้นไป	คะแนน EHA ร้อยละ 80 ขึ้นไป	ผ่านเกณฑ์เกียรติ

2.2 บทบาทหน้าที่

2.2.1 หน่วยงานกรมอนามัยส่วนกลาง มีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

1. พัฒนาหลักสูตรพัฒนาศักยภาพสำหรับ ผู้ตรวจประเมิน ผู้ให้คำปรึกษา และผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. ปรับปรุง SOP การดำเนินงานรับรองคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม (9 ประเด็นงาน)
3. พัฒนา และจัดทำเอกสารคู่มือแนวทางการขับเคลื่อนงานรับรองคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม
4. พัฒนาระบบการติดตาม ประเมินผลการรับรอง EHA
5. จัดทำระบบฐานข้อมูลของ EHA ในภาพรวมของกรมอนามัย
6. ทำการร่วมประชุมประเมิน เยี่ยมเสริมพลัง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความสำเร็จของการขับเคลื่อนงาน EHA ของภาคีเครือข่ายในพื้นที่ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
7. จัดเวที หรือการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความสำเร็จของการขับเคลื่อนงาน (EHA Forum)
8. จัดทำสรุปบทเรียน EHA

2.2.2 ศูนย์อนามัย มีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

1. พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ สำหรับการเป็นผู้ตรวจประเมิน ผู้ให้คำปรึกษา และผู้ปฏิบัติงานสำหรับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ
2. สนับสนุนเอกสารคู่มือแนวทางการขับเคลื่อนงานรับรองคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม
3. จัดทำระบบฐานข้อมูลของ EHA ในภาพรวมของศูนย์อนามัย และคืนข้อมูลให้กับพื้นที่เพื่อการพัฒนา
4. ร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สุ่มประเมินรับรองการพัฒนา EHA ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
5. ทำการคัดเลือกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่พัฒนา EHA ในระดับเกียรติบัตร
6. ให้คำปรึกษาและสนับสนุนการทำงานของ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ

2.2.3 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ มีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

1. พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ สำหรับการเป็นผู้ตรวจประเมิน และผู้ปฏิบัติงานสำหรับเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. สนับสนุนเอกสารคู่มือแนวทางการขับเคลื่อนงานรับรองคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม
3. จัดทำระบบฐานข้อมูลของ EHA ในภาพรวมของจังหวัด และคืนข้อมูลให้กับพื้นที่เพื่อการพัฒนาให้คำปรึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
4. ให้คำปรึกษาและสนับสนุนการทำงานของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
5. ทำการตรวจประเมินรับรองการพัฒนา EHA ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับพื้นฐาน
6. จัดประชุมเสริมสร้างคุณค่างาน มอบเกียรติบัตร และจัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความสำเร็จของการขับเคลื่อนงาน EHA ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่รับผิดชอบ

2.2.4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

1. ผลักดันให้เกิดการพัฒนาเชิงนโยบาย แผนการดำเนินงาน เป้าหมาย และวิธีการดำเนินงานได้อย่างชัดเจนเพื่อการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ มุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์สุขกับประชาชนในท้องถิ่น
2. สมัคร และเลือกประเด็นงาน EHA (9 ประเด็น) ตามที่กำหนด
3. พัฒนา และดำเนินงานตามกระบวนการของ EHA ตามมาตรฐานของกรมอนามัย
3. ทำการประเมินตนเอง (Self-assessment) ตามประเด็น (ตามที่สมัคร)
4. เป็นผู้ตรวจสอบ (Inspectors) และควบคุมดูแล เกี่ยวกับ สถานประกอบการ/ บริการอนามัยสิ่งแวดล้อมตาม พ.ร.บ.การสาธารณสุข พ.ศ.2535 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 และ พระราชบัญญัติอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงหลักวิชาการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม

3. สิ่งสนับสนุนการดำเนินงาน

1. คู่มือ EHA
2. Website ระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม (EHA)
3. มาตรฐานการปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (EHA 1000 – 9000)
4. ใบสมัคร การพัฒนาคุณภาพระบบอนามัยสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. Time line กรมอนามัย-กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น(กรมสธ.) EHA-LPA

1. พัฒนาผู้ให้คำปรึกษา(สสจ./สสอ.) โดย ศูนย์อนามัยที่ 1 - 12
2. กรมสธ.ประชุมชี้แจงทีม LPA 6 รุ่น
3. รับสมัครเทศบาล (ศูนย์ และ สสจ.,สสอ.)
4. รับคะแนน LPA จาก กรมสธ./ทีม LPA ตรวจสอบเอกสารและนัดหมายพื้นที่
5. ทำการประเมินระบบที่หน่วยงานเทศบาลขอการรับรองโดยศูนย์อนามัย/สสจ/สสอ
6. ทีม LPA ประเมินอปท.
7. จัดประชุม EHA Forum/ประชุมวิชาการ/เวทีแลกเปลี่ยน
8. สรุปผลการดำเนินงาน

พ.ย. - ธ.ค.
มี.ค.
ต.ค. - มี.ค.
ธ.ค.
ม.ค. - มี.ค.
พ.ค. - ก.ค.
มิ.ย. - ก.ค.
ก.ย.

หมายเหตุ : อาจมีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมตามความเหมาะสม

